Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan Buitengebied Hattem

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

3 december 2021 / projectnummer: 3607

35 JAAR
onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies over het MER in het kort

Gemeente Hattem wil een bestemmingsplan vaststellen voor het buitengebied[1]. Voor het besluit hierover is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER. Gemeente Hattem heeft de Commissie gevraagd hierover te adviseren.

Wat blijkt uit het MER?

Het bestemmingsplan betreft een zogeheten 'Crisis- en herstelwet-bestemmingsplan'[2], verder Chw-bestemmingsplan genoemd. Met dit plan wil de gemeente bestaande waarden en ontwikkelmogelijkheden uit het vigerende bestemmingsplan behouden en inspelen op initiatieven en wensen vanuit het doorlopen participatietraject.

In het MER is onderzocht wat de effecten zijn van de maximale invulling van de bestaande planmogelijkheden ('maximaal alternatief') en van maatregelen om significant negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebied te voorkomen of beperken ('uitvoerbaar alternatief'). Op basis van het uitvoerbaar alternatief is een variant doorgerekend waarin wordt ingezet op het realiseren van 55 bestaande en maximaal 100 toekomstige kleine woningbouwinitiatieven en een gezonde leefomgeving (variant 'wonen en gezondheid'). Deze planvorm is gebaseerd op het principe van uitnodigingsplanologie: er wordt gekeken welke initiatieven zich voordoen. Deze worden dan beoordeeld aan de hand van een 'Afwegingskader Buitengebied'. Dit afwegingskader wordt als separate beleidsregel vastgesteld.

Ten behoeve van het bestemmingsplan en het MER is de situatie met betrekking tot stikstofdepositie vanuit de veehouderij grondig geanalyseerd. Een deel van de informatie staat in het MER en een deel in de bijlagen van het bestemmingsplan.

Uit de analyse blijkt dat omschakeling naar en/of uitbreiding van veehouderijen in de meeste gevallen leidt tot een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebied en daarmee juridisch niet mogelijk is. Uitzondering is het 'intern salderen' door verbetering van stalsystemen; dat is bij sommige veehouderijen mogelijk. Na de totstandkoming van het MER is een aanvullende stikstofanalyse uitgevoerd met een geactualiseerd bronbestand. Deze nieuwe analyse leidt niet tot een wijziging van de conclusies, maar is wel noodzakelijk voor de onderbouwing ervan.

Verder blijkt dat in de variant 'wonen en gezondheid' per initiatief goed dient te worden gekeken naar aspecten zoals gezondheid (met name geur en geluid) en effecten op de ruimtelijke kwaliteit. Hiervoor dient het 'Afwegingskader Buitengebied'.

Wat is het advies van de Commissie?

De Commissie is van oordeel dat het MER en de bijlagen bij de toelichting op het plan tezamen de essentiële informatie bevatten om een besluit te kunnen nemen over het Chw-bestemmingsplan waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

---

[1] Exclusief de uiterwaarden en bedrijventerreinen.

[2] Een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte zoals bedoeld in artikel 7c van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

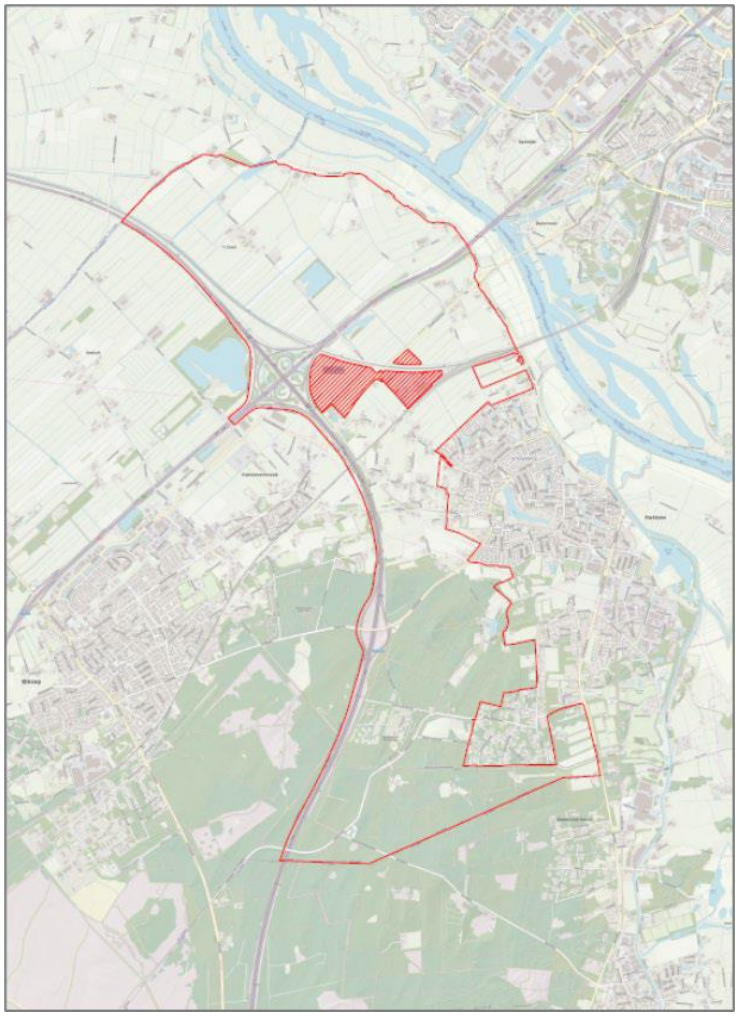

Figuur 1 Plangebied Chw-bestemmingsplan Buitengebied Hattem. De gearceerde delen maken geen deel uit van het plangebied (bron: MER)

Aanleiding MER

Gemeente Hattem wil een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied vaststellen. Het betreft een zogeheten 'Crisis-en herstelwet' (Chw)-bestemmingsplan. Dat wil zeggen dat met dit bestemmingsplan wordt vooruitgelopen op de regelgeving die onder de Omgevingswet gaat gelden. Het bestemmingsplan is kaderstellend voor verschillende activiteiten, waaronder uitbreiding van veehouderijen. Daarom wordt op grond van het Besluit m.e.r. (categorie C/D 14) een plan-MER opgesteld.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval de gemeenteraad van Hattem - besluit over het bestemmingsplan Buitengebied Hattem.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken, die bij het advies zijn gebruikt, zijn te vinden door nummer 3607 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

De Commissie wil met volgende aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële informatie voor de besluitvorming.

2.1 Stikstofdepositie en Natura 2000-gebied

Ontwikkelruimte binnen bouwvlak veehouderijen

In principe biedt het plan aan landbouwbedrijven enige ontwikkelruimte, niet omdat de bouwvlakgrootte wordt aangepast ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan, maar omdat er veelal nog latente ruimte op de bouwvlakken beschikbaar is. Hierover staat in het MER (pagina 161 - 162):

"Gezien de uitkomsten van het stikstofonderzoek worden in het Chw-bestemmingsplan geen uitbreidingsmogelijkheden geboden aan bestaande veehouderijen. Ook worden er geen omschakelingsmogelijkheden naar veehouderij toegestaan. Om deze redenen zal geen sprake zijn van negatieve effecten ten gevolge van een toename van beweiding. (….) Dit betekent niet dat uitbreiding nooit mogelijk is. Voor individuele bedrijven is uitbreiding wellicht wel mogelijk indien middels interne saldering (bijvoorbeeld ander stalsysteem) een toename van stikstofdepositie wordt voorkomen. Hiervoor is maatwerk nodig en kan geen generieke bepaling worden opgenomen."

Om te bepalen in hoeverre bedrijven de geboden ontwikkelruimte van het plan kunnen gebruiken en het plan dus in de praktijk uitvoerbaar is, is het nodig inzicht te hebben in:

- de huidige feitelijke situatie met betrekking tot dieraantallen (de huidige bezetting), bestaande stalsystemen en beschikbare emissiebeperkende technieken per diercategorie;
- hoe aanwezige veehouderijen de gebruiks- en ontwikkelruimte die het plan biedt, daadwerkelijk kunnen invullen zonder toename van stikstofdepositie;
- welke overige activiteiten, die het plan mogelijk maakt, zoals uitbreiding of aanpassing van bestaande bedrijven en recreatieve voorzieningen, bijdragen aan de stikstofdepositie en welke mitigerende maatregelen hiervoor nodig zijn.

De Passende beoordeling bevat een gedetailleerde analyse van de agrarische bedrijven in het plangebied. Gegevens over de feitelijke situatie en de vergunde situatie zijn gebruikt om de effectberekeningen van de alternatieven en scenario's uit te voeren. In tabel 4.2 van de Passende beoordeling zijn de maximale depositieveranderingen van de onderzochte alternatieven inzichtelijk in beeld gebracht.

Bij de maximale invulling van een kleiner bouwblok dan 1,5 ha gaat het MER uit van een lineaire relatie van het aantal dieren en de hoeveelheid emissies met het bouwblokoppervlak. Dit is ten opzichte van de praktijk waarschijnlijk een overschatting, waarmee de berekeningen van de emissies 'aan de veilige kant' zitten.

Uit de inventarisatie van bedrijven blijkt dat de meeste aanwezige melkveestallen niet emissie-arm zijn. Nieuwe dierplaatsen moeten voldoen aan het Besluit emissiearme huisvesting (Beh) en mogen maximaal 8,6 kg NH_3 per dierplaats emitteren. Als 'beste beschikbare techniek' (BBT) wordt in het MER gerekend met de Eco-vloer (A1.13) met 6 kg NH_3 per dierplaats per jaar. Sinds kort is de Lely Sphere (A1.39) beschikbaar: deze heeft een emissie van 3,6 kg NH_3 per dierplaats per jaar. Dit betekent dat de werkelijke ruimte die beschikbaar komt bij het verbeteren van stallen waarschijnlijk groter is dan in de Passende beoordeling beschreven. Ook op dit vlak zijn de berekeningen dus 'aan de veilige kant'.

Op grond van deze gegevens zou er door toepassing van BBT voor iedere 'traditionele' melkkoeienplaats (inclusief jongvee) 2,4 kunnen terugkomen zonder toename van ammoniakemissie. Dit rechtvaardigt de conclusie dat ontwikkeling binnen het bestaande bouwvlak mogelijk is.

Aanvullend onderzoek

Na afronding van het plan-MER is in de zomer van 2021 aanvullend onderzoek uitgevoerd ten behoeve van het bestemmingsplan. Hierbij is geïnventariseerd:

- welke veehouderijen legaal (met vergunning) aanwezig zijn;
- hoeveel stallen/gebouwen en dierplaatsen vergund zijn per bedrijf en hoeveel dieren er daadwerkelijk gehouden werden;
- welke huisvestingssystemen worden toegepast;
- welke bedrijven beschikken over een Wnb-vergunning;
- de gewenste bestemming.

Met deze gegevens zijn de scenario's opnieuw doorgerekend. De resultaten zijn weergegeven in tabel 3 op pagina 1321 van het Bijlagenboek bij het bestemmingsplan.

De uitkomsten van dit aanvullend stikstofonderzoek laten lagere emissie- en overschrijdingsniveaus zien dan de tabel die in het MER is gepresenteerd (tabel 4.2). Ook maken de nieuwe gegevens inzichtelijk dat intern salderen (in dit geval het vervangen van oude stalsystemen door nieuwe) voor een aantal bedrijven ruimte biedt om het bedrijf uit te breiden zonder dat de stikstofdepositie op stikstofgevoelige instandhoudingsdoelen binnen Natura 2000-gebieden toeneemt.

Om die reden veranderen de conclusies en adviezen ten aanzien van de randvoorwaarden in het bestemmingsplan niet. Het aanvullend stikstofonderzoek is wel noodzakelijk voor onderbouwing van deze conclusies en adviezen. De Commissie beveelt aan om de brongegevens, berekeningen en uitkomsten van het eerdere stikstofonderzoek uit de hoofdtekst van het MER te halen en die te vervangen door de uitkomsten van het actuele aanvullende stikstofonderzoek, teneinde verwarring te voorkomen.

Overige activiteiten

Het Chw-bestemmingsplan biedt diverse mogelijkheden voor woningbouw op agrarische kavels. Uit de toelichting (bijlage 13) wordt duidelijk dat er door het uit productie nemen van agrarische percelen per saldo geen extra stikstofdepositie zal plaatsvinden. Dit is in Aerius doorgerekend. Er zijn geen mitigerende maatregelen nodig.

In het MER wordt aangegeven dat de tijdelijke toename van stikstofdepositie als gevolg van de aanleg van zonnepark-zuid tot nul kan worden gereduceerd wanneer de voorwaarde wordt gesteld dat bij de aanleg volledig gebruik dient te worden gemaakt van elektrisch materieel en vervoer.

Uitvoerbaarheid bestemmingsplan

Hiermee is op basis van (met name) de toelichting op het bestemmingsplan en de bijlagen voldoende informatie aanwezig om een besluit te nemen over het 'uitvoerbaar alternatief' en de variant 'wonen en gezondheid' wat betreft het aspect stikstofdepositie. Het MER alleen biedt hiervoor echter onvoldoende informatie. Doordat een deel van de informatie in het MER staat en een deel in de bijlagen van het bestemmingsplan is de informatie ook moeilijk toegankelijk.

De Commissie beveelt daarom aan bovengenoemde informatie ook op te nemen in de Passende beoordeling en het MER.[3]

2.2 Hoogspanningslijn

In het MER wordt bij initiatief Hessenweg 114 (pagina 133) het verkabelen (onder de grond brengen) van een hoogspanningslijn genoemd. Op de risicokaart in figuur 6.4 staat deze niet ingetekend. Ook is de belemmeringenstrook en de zone van de magnetische veldsterkte (0,4 microtesla) niet in beeld gebracht. Hierdoor is niet duidelijk of nieuwe initiatieven binnen deze magneetveldzone komen te liggen, over welke lengte deze hoogspanningslijn onder de grond komt te liggen en op welke termijn dat gaat gebeuren. De rijksoverheid adviseert nieuwe woningen, scholen, crèches en kinderopvangplaatsen buiten deze zone te plaatsen.

De Commissie beveelt aan deze informatie toe te voegen.

2.3 Geur

In het MER wordt op de kaart in Bijlage 6 de geurcontour van 8 ou_E/m^3 van de varkenshouderij Ierstweg 2 weergegeven Op pagina 74 wordt aangegeven dat de geurcontour van 2 ou_E/m^3 niet over de kern loopt. Deze geurcontour is echter niet op de kaart weergegeven. Hiermee is op voorhand niet duidelijk of toekomstige nieuwe initiatieven binnen deze contour vallen. Ook bij een geurbelasting tussen 2 en 8 ou_E/m^3 is er kans op geurhinder.

Vanwege de ambities op het gebied van een gezonde leefomgeving beveelt de Commissie aan duidelijk te maken waar de 2 ou_E/m^3 contour van de varkenshouderij loopt, opdat hiermee bij toekomstige besluiten rekening kan worden gehouden.

[3] De gemeente heeft aangegeven hiertoe een oplegnotitie bij het MER op te zullen stellen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep
Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
Ruwan Aluvihare BA. MDip LA
ir. S. Bokma
ir. Tilly Fast
drs. Sjef Jansen
drs. Geertje Korf (secretaris)
drs. Benno Schepers
ir. Harry Webers (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld
Vaststellen van een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?
Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke activiteiten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit veehouderij (categorie C/D 14) . Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom is een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit
Gemeenteraad van gemeente Hattem

Initiatiefnemer besluit
College van burgemeester en wethouders gemeente Hattem

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure
Gemeenteraad van gemeente Hattem

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?
Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?
U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer 3607 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl